

Sygn. akt I ACa 786/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 grudnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij
Sędziowie	:	SA Elżbieta Kuczyńska SA Bogusław Dobrowolski (spr.)
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 11 grudnia 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **(...) Spółki z o.o. w likwidacji w B. działającej na rzecz (...) Spółki z o.o. w A.**

przeciwko **Z. A.**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 18 grudnia 2014 r. sygn. akt VII GC 164/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu w instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

Powód (...) spółka z o. o. w B. w likwidacji w pozwie wniesionym przeciwko Z. A. domagał się zasądzenia od pozwanego na swoją rzecz kwoty 645.326,85 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2014 r. do dnia zapłaty. Jako podstawę powództwa powodowa spółka wskazywała art. 887 § 1 k.p.c. w zw. z art. 902 k.p.c. Twierdziła, że posiada tytuł wykonawczy przeciwko (...) spółce z o. o. w A. na dochodzoną należność, po uwzględnieniu skapitalizowanych odsetek i kosztów procesu, zaopatrzonej w klauzulę wykonalności, na mocy której został uprawniony do prowadzenia egzekucji wobec dłużnika z wierzytelności przysługującej mu od (...)w W.. Na wniosek powoda organ egzekucyjny dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej spółce (...) wobec pozwanego z tytułu niezapłaconego podatku od

nieruchomości i opłat za użytkowanie wieczyste gruntu za lata 2010-2013, do której zapłaty zobowiązał się na mocy umowy dzierżawy oraz z tytułu uzyskania przez niego wymiernych korzyści majątkowych w postaci otrzymania nieodpłatnych świadczeń w wysokości nie mniejszej niż 2.269.897,35 zł. W związku z tym wstąpił w prawa dłużnika – (...) spółki z o. o. w A. i może egzekwować przedmiotowe należności od pozwanego. Powód zaznaczył, że pozwany, pomimo wezwań, dotychczas nie uregulował danin publicznych związanych z dzierżawą.

Pozwany Z. A. domagał się oddalenia powództwa. Przyznał, że nie regulował opisanych w pozwie należności na rzecz właściwych organów. Zakwestionował, aby (...) spółka z o. o. w A. miała wobec niego status wierzyciela z tytułu podatku od nieruchomości i opłaty za użytkowanie wieczyste i na tej podstawie podważał skuteczność zajęcia dokonanego na rzecz powoda w toku postępowania egzekucyjnego. Twierdził, że umowa dzierżawy przenosząca na niego w tym zakresie obowiązek zapłaty nie spowodowała zmiany obowiązków podatkowych właściciela nieruchomości. Powód, który nie jest organem podatkowym, nie może żądać zapłaty na swoją rzecz należności publicznoprawnych. Twierdził ponadto, że gdyby wydzierżawiający uiszczył sporne należności zamiast niego to mógłby wnieść o ich zwrot na zasadzie bezpodstawnego wzbogacenia.

Przytępowany dłużnik - (...) spółka z o. o. w A. nie przystąpił do toczącego się procesu.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 18 grudnia 2014r., sygn. VII GC 164/14, zasądził od pozwanego na rzecz (...) spółki z o. o. w A. (dłużnika egzekwowanego), na rzecz którego działał powód (...) spółka z o. o. w likwidacji w B. kwotę 645.326,85 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2014 r. do dnia zapłaty oraz nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 32.267 zł tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony.

Według ustaleń tego Sądu wyrokiem zaocznym z dnia 21 maja 2010 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku w sprawie VII GC 27/10 zasądził od spółki z o. o. (...) w A. na rzecz powoda (...) spółki z o. o. w B. w likwidacji kwotę 305.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 sierpnia 2005 r. do dnia zapłaty. Ponadto zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego nadając orzeczeniu rygor natychmiastowej wykonalności. W dniu 14 listopada 2013 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku nadał temu wyrokowi klauzulę wykonalności, w której stwierdził, że uprawnia on do prowadzenia egzekucji wobec dłużnika, z wierzytelności przysługującej mu od (...) w W..

W oparciu o powyższy tytuł wykonawczy powód wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi (...) spółce z o. o. w A. przed Komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku B. W. (sygn. akt (...)). W dniu 27 listopada 2013 r. organ egzekucyjny zajął należne mu od (...) w W., jako dłużnika, wierzytelności z tytułu niezapłaconego podatku od nieruchomości wraz z opłatą za użytkowanie wieczyste gruntu za lata 2010-2013, na podstawie art. 4.6. umowy dzierżawy z dnia 5 marca 2010 r. oraz z tytułu otrzymanych nieodpłatnych świadczeń od dłużnika w wysokości od dnia zawarcia umowy do chwili obecnej w wysokości, nie mniejszych niż 2.269.897,35 zł wg protokołu opisu i oszacowania nieruchomości dłużnika z dnia 19-05-2013 r. sporządzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Augustowie S. P. w sprawie SP KM 1200/11.

Na mocy umowy z dnia 5 marca 2010 roku (...) spółka z o. o. w A. oddała dzierżawcy Z. A., prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...), do korzystania i pobierania pożytków pozostającą w jego użytkowaniu wieczystym nieruchomość stanowiącą działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 4,9814 ha położoną w A. zabudowaną, między innymi, budynkiem hotelowym i pensjonatowym do dnia 5 marca 2025 r. Za korzystanie z przedmiotu dzierżawy pozwany zobowiązał się do zapłaty czynszu w wysokości 5.000 zł netto miesięcznie począwszy od 1 czerwca 2010 r. Uzgodniono, że dzierżawca miał ponosić wszelkie koszty związane z przedmiotem dzierżawy, w tym koszty rocznego przeglądu technicznego budynku. W § 4.6 postanowiono, że od dnia zawarcia umowy dzierżawca obowiązany jest do pokrywania wszelkich podatków, kosztów użytkowania wieczystego i innych związanych z dzierżawionym przedsięwzięciem.

W dniach 14 sierpnia 2013 r. oraz 2 października 2013 r. powód wzywał pozwanego do uiszczenia na jego rzecz zaległości wynikającej z wyroku z dnia 21 maja 2010 r. w związku z zajęciem wierzytelności przysługującej spółce (...) wobec pozwanego z tytułu czynszu dzierżawnego i bezpodstawnego wzbogacenia. W odpowiedzi na te żądania

pozwany wskazał, że nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania spółki (...) i brak jest podstaw do domagania się od niego jakichkolwiek świadczeń pieniężnych.

W dniu 21 lutego 2014 roku (...) spółka z o. o. w likwidacji w B. poinformowała Z. A., że na podstawie art. 902 k.p.c. w zw. z art. 887 § 1 k.p.c. wstąpiła w prawa (...) spółki z o. o. w A. i obciążyła pozwanego notą w wysokości 723.634,84 zł tytułem niezapłaconego podatku od nieruchomości za lata 2010-2013 r., do czego zobowiązywała umowa dzierżawy z dnia 5 marca 2010 r. Dnia 19 maja 2014 r. na tej samej podstawie wystawiła notę na kwotę 77.977,15 zł za nieuiszczony podatek od nieruchomości za okres od stycznia do maja 2014 r.

Zaległość podatku od nieruchomości o nr geodezyjnym (...) położonej w A. należnego od (...) spółki z o. o. w A. za okres od 5 marca 2010 r. do 25 lipca 2014 r. wynosiła 861.032,80 zł. Z tytułu użytkowania wieczystego gruntów Skarbu Państwa wskazana spółka miała dług w wysokości 116.580,68 zł.

Sąd Okręgowy następnie odniósł się do charakteru powództwa i wyjaśnił rolę powoda w niniejszym procesie, która wpłynęła na kształt komparacji oraz sentencji wyroku. Wskazał na art. 887 § 1 k.p.c. w zw. z art. 902 k.p.c., według których z mocy samego zajęcia wierzyciel może wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika. Przepisy te zakładają, że na skutek zajęcia w postępowaniu egzekucyjnym dochodzi do podstawienia wierzyciela we wszystkie prawa i roszczenia związane z zajętą wierzytelnością, które jednak nie oznacza wstąpienia w prawa dłużnika, tj. nabycia tych praw, tylko powoduje, że wierzyciel ma możliwość wykonywania uprawnień przysługujących dłużnikowi, niezależnie od woli dłużnika jako substytut procesowy. Odrębności powództwa wierzyciela egzekwującego przeciwko dłużnikowi zajętej wierzytelności (poddłużnikowi) sprowadzają się do tego, że zarówno jeden jak i drugi czerpią swoją legitymację procesową – odpowiednio czynną i bierną z racji podstawienia. Umożliwia ono wierzycielowi egzekwującemu skierowanie przeciwko poddłużnikowi roszczeń przysługujących dłużnikowi egzekwowanemu wobec poddłużnika. Z istoty substytucji procesowej powód (wierzyciel egzekwujący) nie może domagać się w procesie od pozwanego poddłużnika zasądzenia roszczenia do swoich rąk, lecz jedynie na rzecz dłużnika egzekwowanego. Nie oznacza to jednak, że zasądzoną należność zrealizuje dłużnik egzekwowany - mimo, że należność objęta treścią tego tytułu opiewać będzie na jego rzecz, to w postępowaniu egzekucyjnym wszczętym na wniosek wierzyciela egzekwującego nie zostanie przekazana dłużnikowi egzekwowanemu, lecz zgodnie z dokonaniem zajęcia komornik przekaże zajętą część wierzytelności wierzycielowi egzekwującemu.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy stwierdził, że wierzyciel (...) spółka z o. o. w likwidacji w B., wprawdzie jako powód działał w swoim imieniu, to nie dochodził własnych praw, lecz realizował roszczenia, jakie przysługują dłużnikowi egzekwowanemu – (...) spółce z o. o. w A. wobec jego dłużnika – Z. A. z dwóch tytułów: niezapłaconego podatku od nieruchomości wraz z opłatą za użytkowanie wieczyste gruntu za lata 2010-2013, w zw. z art. 4.6. umowy dzierżawy z dnia 5 marca 2010 roku oraz z tytułu otrzymanych nieodpłatnych świadczeń od dłużnika w wysokości od dnia zawarcia umowy do chwili obecnej w wysokości nie mniejszych niż 2.269.897,35 zł. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, niezasadne było żądanie zasądzenia dochodzonej kwoty na rzecz (...) spółki z o. o. w likwidacji w B., a dokonana przez ten Sąd w komparycji i sentencji wyroku modyfikacja poprzez zasądzenie dochodzonej kwoty na rzecz (...) spółki z o. o. w A. nie stanowiła niedopuszczalnego wyjścia poza podmiotowe granice powództwa.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy zauważył, że bezsporny był fakt zawarcia umowy dzierżawy między pozwanym a dłużnikiem egzekwowanym, jak i okoliczność zajęcia komorniczego wierzytelności przysługujących wydierżawiającemu wobec Z. A., o których stanowił § 4.6 umowy z dnia 5 marca 2010 r., oraz że pozwany dzierżawca nie uiszczał od początku obowiązywania umowy jakichkolwiek podatków od nieruchomości, ani do rąk spółki (...), ani na rzecz odpowiednich organów podatkowych. Opłaty z tytułu użytkowania wieczystego mają charakter cywilnoprawny – stanowią ekwiwalent pieniężny za możliwość korzystania przez użytkownika wieczystego z gruntu Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego z wyłączeniem innych osób. W związku z tym brak było podstaw, aby odmawiać podmiotom prawa cywilnego zawierającym umowy, które dotyczą gruntów, wzajemnych uzgodnień co do rozłożenia ciężaru ich poniesienia, czyli wskazania który z nich będzie uiszczał należne z tego tytułu opłaty. Z kolei w kwestii regulowania podatków od nieruchomości Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że przyjęte przez strony rozwiązanie, że to na dzierżawcy spoczywał obowiązek pokrywania wszelkich podatków, nie zmierzało do przesunięcia

obowiązku podatkowego na pozwanego, a jedynie nakładało na niego obowiązek ponoszenia wynikających z tego tytułu świadczeń. Skuteczność tego rodzaju cywilnoprawnego zastrzeżenia umownego nie mogła być kwestionowana w świetle zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.). W doktrynie i orzecznictwie zastrzeżenie takie traktowane jest jako umowa o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia. Wynika to także z przepisów art. 702 i 708 k.c. Ten pierwszy traktuje na równi z czynszem podatki i inne ciężary związane z własnością lub posiadaniem przedmiotu dzierżawy, które stanowią nieodłączny element wynagrodzenia za korzystanie z niej. Współkształtują one wysokość świadczenia dzierżawcy za przedmiot umowy, na które wyraził zgodę zawierając ją. Brak ich wpłaty spowodował, zdaniem Sądu Okręgowego, stan niewykonania zobowiązania i pozostającą w związku przyczynowym z tym faktem szkodę w majątku dłużnika egzekwowanego w wysokości przekraczającej dochodzoną pozwem kwotę (861.032,80 zł + 116.580,68 zł) z tytułu nieuregulowanych danin publicznych i opłat za użytkowanie wieczyste. Winę za tę sytuację ponosi Z. A.. Dlatego Sąd Okręgowy przypisał pozwanemu odpowiedzialność kontraktową na zasadzie art. 471 k.c.

Sąd ten następnie stwierdził, że zwolnienie wydzierżawiającego z obowiązku zapłaty danin publicznych i opłat na mocy umowy miało znaczenie jedynie dla wzajemnych rozliczeń stron, a nie wpływało na skuteczność jej ustaleń wobec osób trzecich, w tym odpowiednich organów podatkowych, które w dalszym ciągu mogły kierować wezwania o zapłatę tych należności wyłącznie do dłużnika egzekwowanego jako podatnika. Organy te na mocy przepisów podatkowych nie byłyby uprawnione tego żądania skutecznie skierować do pozwanego.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że wysokość pierwszej zajętej wierzytelności przekraczająca dochodzoną sądownie kwotę, była wystarczająca, aby uznać powództwo za zasadne. Sąd ten analizując drugą wierzytelność z tytułu uzyskania przez trzeciodłużnika wymiernych korzyści majątkowych w postaci otrzymania nieodpłatnych świadczeń w wysokości nie mniejszej niż 2.269.897,35 zł przyjął, że była ona niezasadna. Powód wprawdzie podkreślał, że umowa dzierżawy z 5 marca 2010 r. z czynszem na niskim poziomie 5.000 zł miesięcznie była nieważna, stąd pozwany korzystając od 2010 r. z kompleksu hotelowego stanowiącego własność dłużnika egzekwowanego uzyskał bez podstawy prawnej korzyść majątkową w powyższej kwocie. Wartość bezpodstawnego wzbogacenia powód przyjął na podstawie wyciągu opisu i oszacowania nieruchomości dłużnika sporządzonego w postępowaniu egzekucyjnym w sprawie KM 1200/11 prowadzonego przez Komornika S. P. z dnia 29 maja 2013 r. Zdaniem Sądu Okręgowego nieważności przedmiotowej umowy nie można stwierdzić w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy. Stanowisko powoda w tym zakresie cechowała niekonsekwencją i było wewnętrznie sprzeczne albowiem równocześnie ze wspomnianej umowy, z jej § 4.6 wywodził dla siebie skutki prawne opierając na niej istnienie pierwszej zajętej wierzytelności. Dlatego brak było podstaw do stwierdzenia skuteczności zajęcia i tym samym skorzystanie z prawa podstawienia, w stosunku do w. w. wierzytelności.

Sąd Okręgowy, mając na uwadze rozważania odnoszące się do wierzytelności z tytułu podatku i opłat za wieczyste użytkowanie, roszczenie powoda w kwocie 645.326,85 zł uwzględnił w całości na rzecz (...) spółki z o. o. w A. na podstawie art. 887 k.p.c. w zw. z art. 902 k.p.c. i § 4.6 umowy z dnia 5 marca 2010 r. w zw. z art. 471 k.c.

O odsetkach orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c. zgodnie z żądaniem pozwu.

Sąd Okręgowy o kosztach procesu postanowił na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

Apelację od tego wyroku wywiódł pozwany. Zaskarżył ten wyrok w całości i zarzucił Sądowi Okręgowemu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść wyroku, to jest art. 321 §1 k.p.c. poprzez podmiotowe i przedmiotowe przekroczenie granic żądania pozwu i zasądzenie dochodzonej należności na rzecz innego podmiotu, niż tego domagał się powód i na innej podstawie faktycznej,

2. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 353¹ k.c. poprzez jego zastosowanie oraz art. 392 k.c. poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że umowa na mocy, której pozwany zobowiązał się do „pokrywania wszelkich podatków, kosztów użytkowania wieczystego i innych

związanych z dzierżawionym przedsiębiorstwem” zamiast dłużnika ((...) sp. z o.o.) kreowała po stronie powodowej spółki roszczenie o zasądzenie tych należności, nadal obciążających i niezapłaconych przez dłużnika, podczas gdy powodce przysługiwało – co najwyżej – roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej tym, że dłużnik czyli (...) sp. z o.o. zapłaciło, pomimo zobowiązania pozwanego, należności, przez co poniosło szkodę na skutek niewykonania przez pozwanego zobowiązania,

b) art. 471 k.c. w zw. z art. 361 § 1 k.c. poprzez zasądzenie określonej kwoty tytułem naprawienia szkody wyrządzonej niewykonaniem zobowiązania, jeszcze przed jej powstaniem w postaci zapłaty przez (...) sp. z o.o. należności, do zapłaty których zobowiązał się pozwany.

Na podstawie tych zarzutów pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa oraz zasądzenia od strony powodowej kosztów procesu.

W trakcie postępowania apelacyjnego skarżący w piśmie procesowym z dnia 11 grudnia 2015r., stanowiącym załącznik do protokołu rozprawy, ponadto zakwestionował wierzytelność przysługującą spółce (...) względem spółki (...) oraz zakres wierzytelności, która miałyby przysługiwać tej ostatniej spółce od niego z tytułu nieopłaconego podatku i opłaty rocznej za lata 2010-2013. Twierdził także, iż wierzytelność tę należałoby rozliczyć jako nakład po ustaniu umowy dzierżawy.

Spółka (...) domagała się w pierwszej kolejności odrzucenia tej apelacji, ewentualnie jej oddalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się wniosku strony powodowej dotyczącego żądania odrzucenia apelacji pozwanego. Wniosek ten jest niezasadny ponieważ jego autor, przedstawiając sekwencję zdarzeń związanych z wezwaniem drugiej strony do uiszczenia opłaty od apelacji, nie wziął pod uwagę tej istotnej okoliczności, iż wniosek o zwolnienie od opłaty od apelacji z dnia 25 lutego 2015r. złożył pozwany osobiście, a nie jego fachowy pełnomocnik procesowy. W związku z tym należy odwołać się do przyjętej praktyki sądowej, zgodnie z którą określony w art. 102 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398 ze zm.) rygor zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych bez wzywania do uzupełnienia jego braków nie znajduje zastosowania w sytuacji, gdy strona reprezentowana w sprawie przez adwokata lub radcę prawnego składa wniosek osobiście (orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2008r., IV CZ 27/08, z dnia 7 marca 2007r., II CZ 4/07 i z dnia 27 marca 2014r., III CZP 133/13- OSNC 2015/1/4). W tym stanie rzeczy nie można podważać skuteczności ponownego wezwania pełnomocnika procesowego do uiszczenia opłaty od apelacji po zwrocie pierwszego wniosku o zwolnienie od tej opłaty.

Dlatego Sąd Apelacyjny uznał, iż apelacja pozwanego powinna podlegać merytorycznemu rozpoznaniu ponieważ brak było podstaw do jej odrzucenia.

Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, iż nie mógł odnieść zamierzonego dla skarżącego skutku zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 321 § 1 kpc poprzez podmiotowe i przedmiotowe granic żądania pozwu i zasądzenie dochodzonej należności na rzecz innego podmiotu, niż tego domagał się powód i na innej podstawie faktycznej. Należy na wstępie tego zagadnienia stwierdzić, iż strona powodowa w pozwie wskazała na podstawę prawną swego roszczenia, którymi były 887 § 1 w zw. z art. 902 kpc. Na tę podstawę konsekwentnie powoływała się w trakcie postępowania i Sąd Okręgowy przytoczył ją jako podstawę swego końcowego rozstrzygnięcia. Na gruncie art. 187 kpc przyjmuje się zaś, iż wskazanie przez powoda przepisów prawa materialnego, mających stanowić podstawę prawną orzeczenia, jakkolwiek niewymagalne, nie pozostaje bez znaczenia dla przebiegu i wyniku sprawy, albowiem pośrednio określa także okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1999r., I CKN 252/98- OSNC 1999/9/152). Już w tym miejscu należy zauważyć, iż Sąd I instancji ocenił zasadność powództwa wyłącznie w kontekście podstawy prawnej określonej w pozwie oraz przytoczonych w nim okoliczności faktycznych.

Powyższego stanowiska nie podważa to, iż Sąd ten w sentencji wyroku jako podmiot, na rzecz którego działał powód, wskazał spółkę z o.o. (...) w A. (jako dłużnika egzekwowanego). Jak już o tym była wyżej mowa powództwo w niniejszej sprawie jest oparte na art. 887 § 1 w zw. z art. 902 kpc. W literaturze przedmiotu wyjaśniono, iż wierzyciel wytaczający powództwo na tej podstawie jest substytutem procesowym (ustawowym) podstawionym w prawa dłużnika, dochodzącym w swoim własnym imieniu roszczeń przysługujących egzekwowanemu dłużnikowi. Z istoty substytucji wynika zaś, że wierzyciel nie może domagać się od drugiej strony świadczenia do swoich rąk, lecz do rąk dłużnika. Po uzyskaniu wyroku wierzyciel (a nie dłużnik) z tego tytułu, że jest stroną, może zgłosić wniosek o nadanie wyrokowi klauzuli wykonalności i żądać wydania mu tytułu wykonawczego, który może później realizować wierzytelność respektując nakazy wynikające z faktu jej zajęcia (E. Wengerek: Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Wyd. ZPP, W-wa 2009, str. 430-431; por. również komentarz do art. 887 kpc, T.III, red. K. Piasecki, Legalis).

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu I instancji zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż powództwo w niniejszej sprawie powinno być uwzględnione (w razie jego merytorycznej zasadności) na rzecz dłużnika egzekwowanego- w tym przypadku wskazanej wyraźnie w pozwie w tym charakterze spółki z o.o. (...) w A.. Wprawdzie zawarte w nim żądanie zasądzenia dotyczyło spółki (...), tym niemniej przytoczenie niebudzącej wątpliwości podstawy prawnej, skorelowanej w podanych okolicznościach stanowiącymi podstawę faktycznej dochodzonego roszczenia, wraz określeniem charakteru spółki (...), w ostatecznym rezultacie uprawniało Sąd I instancji do uznania, sporne świadczenie powinno być zasądzone na rzecz dłużnika egzekwowanego (notabene który pomimo prawidłowego przypozwania na podstawie art. 84 w zw. z art. 887 § 2 kpc nie przystąpił do procesu). Sąd Apelacyjny miał ponadto na uwadze i to, iż w praktyce sądowej stosunkowo rzadko występują sprawy dotyczące roszczeń przewidzianych w art. 887 § 1 w zw. z art. 902 kpc. Jest to okoliczność w pewnym sensie usprawiedliwiająca stronę powodową w nie do końca precyzyjnym sformułowaniu żądania pozwu. Dlatego Sąd Apelacyjny przyjął, iż Sąd Okręgowy uwzględniając powództwo na rzecz spółki (...) nie naruszył art. 321 § 1 kpc.

W piśmie procesowym z dnia 11 grudnia 2015r., stanowiącym załącznik do protokołu rozprawy, strona pozwana stwierdziła, iż w postępowaniu pierwszo-instancyjnym niemożliwym było ustalenie wielkości należności wydierżawiającego wobec Starostwa Powiatowego w A. i Urzędu Miejskiego w A. z uwagi na to, że informacje udzielone przez te instytucje obejmowały dłuższe okresy, wybiegające poza 2013r (k. 123 i 127), oraz że nie miała świadomości treści zobowiązania w tym względzie ponieważ nie przedłożono jej stosownych dokumentów. W tym kontekście należy stwierdzić, iż strona pozwana przed Sądem Okręgowym nie podnosiła takich zarzutów i nie kwestionowała wysokości zajętej wierzytelności przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku (k.40). Zatem zgłoszenie takiej okoliczności w postępowaniu odwoławczym na podstawie art. 381 kpc należy uznać za spóźnione i tę okoliczność pominąć. Działanie takie, polegające na zamieszczeniu jej w załączniku do protokołu, o którym mowa w art. 161 kpc, stanowi ponadto obejście ograniczeń w zakresie składania pism procesowych, przewidziane w art. 207 § 3 kpc i dodatkowo świadczy o jego bezskuteczności. Niezależnie od tego należy też zauważyć, iż do noty obciążeniowej z dnia 21 lutego 2014r., skierowanej do pozwanego, zostało dołączone wyliczenie nieregulowanego przez pozwanego kwot podatku od dzierżawionej nieruchomości za poszczególne lata 2010-2013, których suma nawet przekracza kwotę wskazaną w w/w zajęciu (k. 17-18 i 38).

Podobnie ocenić należy twierdzenia strony pozwanej zawarte w/w załączniku z dnia 11 grudnia 2015r., kwestionujące istnienie obowiązku świadczenia kwoty 305.000 zł przez spółkę (...) na rzecz spółki (...), wynikającego z prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 21 maja 2010r., wydanego w sprawie VII GC 27/10 (k. 10). Także i te twierdzenia należy uznać za spóźnione w świetle art. 381 kpc. Ponadto w świetle art. 365 kpc wyrok ten wiąże Sądy w niniejszej sprawie, co oznacza, że muszą brać pod uwagę fakt istnienia i treść prawomocnego orzeczenia. Istnieje zatem stan związania wynikający z rozstrzygnięcia zawartego w jego sentencji, który nie może być w niniejszej sprawie pominięty.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego nie mógł odnieść zamierzonego przez skarżącego skutku zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 353¹ kc przez jego zastosowanie i art. 392 kc przez jego niezastosowanie. W tym miejscu należy

przypomnieć jeszcze raz, iż pozwany na mocy § 4 pkt. 6 umowy dzierżawy z dnia 5 marca 2010r. zobowiązał się względem spółki (...) do regulowania „wszelkich podatków, kosztów użytkowania wieczystego i innych związanych z dzierżawionym przedsiębiorstwem”, w skład którego przede wszystkim wchodziły oznaczone w niej nieruchomości (k. 24-27). Z okoliczności sprawy wynika to, że pozwany nie uwzględniał zobowiązań w zakresie należności podatkowych za objęty sporem okres. Sąd I instancji słusznie uznał, iż zobowiązanie to nie zmierzało do przesunięcia obowiązku podatkowego na pozwanego lecz nakładało obowiązek ponoszenia wynikających z tego tytułu świadczeń. Skuteczność tego zobowiązania Sąd Okręgowy ocenił w świetle zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ kc. Wskazał jednocześnie, iż zastrzeżenie takie traktowane jest w orzecznictwie i doktrynie jako umowa o zwolnienie dłużnika z obowiązku świadczenia. Zdaniem Sądu Apelacyjnego stanowisko Sądu I instancji odnośnie do tej ostatniej kwestii nie uwzględnia jednak trafnego poglądu negującym dopuszczalność zastosowania konstrukcji prawnej z art. 392 kc do długów o charakterze publicznoprawnym (w tym prawnopodatkowych), gdyż ze względu na osobisty charakter tych powinności gwarant byłby pozbawiony środków prawnych umożliwiających powstrzymanie wierzyciela (uprawnionego organu) przed domaganiem się spełnienia świadczenia publicznoprawnego od dłużnika; nie należy natomiast wykluczać możliwości zawierania, w ramach swobody kontraktowania (art. 353¹ kc), innych umów o charakterze gwarancyjnym dotyczących szkody związanej z ewentualnym dochodzeniem od dłużnika (istniejących lub przyszłych) świadczeń publicznoprawnych (P. Drapała w: System Prawa Prywatnego, tom 5, str. 853, Wyd. C.H.Beck, W-wa 2006). Sąd Apelacyjny przedstawione stanowisko aprobuje jako w pełni przekonujące. W związku z nim w niniejszej sprawie przyjął, iż pozwany w w/w umowie dzierżawy z dnia 5 marca 2010r. zaciągnął – w ramach swobody umów- zobowiązanie dotyczące regulowania zobowiązań podatkowych. Zaniechanie tego w analizowanym okresie spowodowało, iż spółka (...) poniosła szkodę, o której mowa w art. 361 § 1 kc. Na gruncie tego przepisu w odniesieniu do pojęcia straty przyjmuje się, iż obejmuje ona nie tylko uszczuplenie aktywów, ale także przybycie pasywów - np. powstanie nowych zobowiązań albo ich zwiększenie (Komentarz do kodeksu cywilnego- zobowiązania, t.1, Wyd. Prawnicze, W-wa 1996, str. 57). Aktualnie wyrażane jest, zdaniem Sądu Apelacyjnego, słuszne stanowisko, zgodnie z którym obciążenie pasywami jest dopuszczalne w odniesieniu do zobowiązań już istniejących i wymagalnych (por. A. Olejniczak: System Prawa Prywatnego, tom 6, str. 119-120, Wyd. C.H.Beck, W-wa 2014). Dlatego należy ostatecznie zgodzić się z Sądem I instancji, iż pozwany nie realizując omawianego, wymagalnego zobowiązania z umowy dzierżawy spowodował pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym szkodę w majątku dłużnika egzekwowanego (spółki (...)), w wysokości nie mniejszej niż kwoty dochodzonej pozwem, z tytułu zwiększenia zobowiązań tego dłużnika względem uprawnionych organów. Z pewnością ma to istotny wpływ na sytuację majątkową spółki (...), albowiem konieczność „osobistego” uregulowania zaległych zobowiązań publicznoprawnych przez tę spółkę za w/w okres negatywnie będzie rzutowała na stan jej majątku. Konsekwencją tego już teraz jest choćby niemożność uregulowania przez nią zobowiązań względem wierzycieli, w tym spółki (...). Odmienne stanowisko, zaprezentowane przez skarżącego w trakcie postępowania apelacyjnego, ostatecznie skutkowałoby tym, iż pozwany nie realizując swego obowiązku wynikającego z zawartej przez niego umowy w ogóle nie ponosiłby z tego tytułu odpowiedzialności w sytuacji niemożności uiszczenia należności publicznoprawnych przez spółkę (...). Reasumując, Sąd Apelacyjny zgadza się z Sądem I instancji, iż pozwany uchybiając obowiązkowi przyjętemu przez siebie w § 4 pkt 6 w/w umowy dzierżawy ponosi w stosunku do spółki (...) odpowiedzialność kontraktową na podstawie art. 471 kc. Wynikająca stąd wierzytelność mogła być przedmiotem zajęcia przez Komornika przy Sądzie Rejonowym w Białymstoku (k.40). Zatem Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował ten przepis i tym samym apelacja pozwanego w analizowanym zakresie jest niezasadna.

Jak już była wyżej o tym mowa skarżący w załączniku do protokołu rozprawy z dnia 11 grudnia 2015r. wskazał na to, iż podatek zapłacony przez wynajmującego jest nakładem podlegającym rozliczeniu dopiero po ustaniu umowy dzierżawy i na poparcie swego stanowiska powołał szereg orzeczeń sądowych. Orzeczenia te jednak dotyczą innych stanów faktycznych niż ten ustalony w niniejszej sprawie, a mianowicie zapadły one w sprawach, w których strony nie łączyła umowa dzierżawy, która wskazywałaby podmiot zobowiązany do uiszczenia należności publicznoprawnych związanych jej przedmiotem. Dlatego omawiane stanowisko nie mogło być uwzględnione w niniejszym postępowaniu.

Z uwagi na powyższe Sąd Apelacyjny uznał, iż apelacja pozwanego nie zawierała podstaw, które doprowadziłyby do zmiany zaskarżonego wyroku Sądu I instancji. Sąd ten uwzględniając powództwo nie naruszył przepisów prawa powołanych w jego uzasadnieniu. Dlatego apelacja pozwanego została oddalona na mocy art. 385 kpc.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej postanowiono zgodnie z art. 98 i 99 kpc oraz § 6 pkt 7 i § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013r., poz. 490 ze zm.).

(...)